

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Глобальне опитування дорослих щодо вживання тютюну (GATS) – це світовий стандарт для систематичного моніторингу вживання дорослими тютюну та відстеження ключових показників контролю над тютюном. У рамках дослідження було проведено опитування членів домогосподарств віком від 15 років. В Україні дослідження GATS було вперше реалізоване в 2010 р. і повторно – у 2017 р. Дослідження GATS 2017 проведене Київським міжнародним інститутом соціології за підтримки Міністерства охорони здоров'я України та Національної академії медичних наук України. Для отримання репрезентативних даних на загальнонаціональному рівні в обох опитуваннях використовувався багатоступінчатий, стратифікований, кластерний дизайн вибірки. У 2010 р. було проведено 8173 інтерв'ю; частка тих, хто відповів, склала 76,2%. У 2017 р. було проведено 8298 інтерв'ю; частка тих, хто відповів, склала 64,4%. Тимчасово окуповані території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та окремих районів Донецької та Луганської областей, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, у 2017 р. не були включені до дослідження GATS. Для уможливлення проведення порівняльного аналізу результати дослідження 2010 р. були перераховані лише для регіонів, охоплених опитуванням 2017 р. Додаткова інформація міститься в бюлетенях GATS «Основні факти» 2010 та 2017 років.

GATS підвищує спроможність країн розробляти, впроваджувати та оцінювати програми з контролю над тютюном. Це опитування допомагає країнам виконувати свої зобов'язання відповідно до Рамкової конвенції Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) з боротьби проти тютюну (РКБТ) для отримання даних, які можна використовувати для внутрішньо- та міжкраїнових порівнянь. ВООЗ розробила MPOWER – комплекс технічної підтримки, який складається з шести науково обґрунтованих заходів, що містяться в РКБТ та спрямовані на зменшення попиту на тютюнові вироби. Серед цих заходів:

Monitor tobacco use & prevention policies	– Моніторинг споживання тютюну та профілактичних заходів
Protect people from tobacco smoke	– Захист людей від тютюнового диму
Offer help to quit tobacco use	– Надання допомоги у припиненні вживання тютюну
Warn about the dangers of tobacco	– Попередження про небезпеки, пов'язані з тютюном
Enforce bans on tobacco advertising, promotion, & sponsorship	– Контроль за дотриманням законодавства про заборону реклами, спонсорства та стимулювання продажу тютюнових виробів
Raise taxes on tobacco	– Підвищення податків на тютюнові вироби

ЗМІНИ НА ДЕРЖАВНОМУ РІВНІ

Україна працює над тим, щоб скоротити поширеність тютюнокуріння шляхом запровадження положень РКБТ ВООЗ і демонструє прогрес у боротьбі із вживанням тютюну та запобіганні шкоді, спричиненій вживанням тютюну. Починаючи з 2010 р., було прийнято і затверджено чимало законів та актів, що регулюють вживання тютюну.

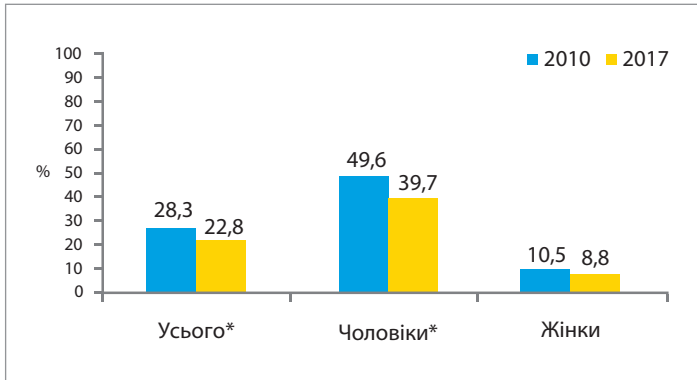
- 3 вересня 2012 р. заборонені реклама (окрім Інтернету), спонсорство та стимулювання продажу тютюнових виробів.
- 3 жовтня 2012 р. обов'язковим є розміщення на пачках сигарет графічного попередження про загрозу здоров'ю, що повинно займати щонайменше 50% площі поверхні пачки.
- 3 грудня 2012 р. діє заборона на куріння у громадських місцях, у тому числі в ресторанах та кафе; на робочих місцях куріння досі дозволено у спеціально відведених приміщеннях.
- З 2014 р. ціни на тютюнові вироби регулярно підвищуються завдяки щорічному збільшенню ставки акцизного податку на тютюн.

Наразі Україна має намір запровадити нові прогресивні заходи у сфері контролю над тютюном: збільшити розмір графічних попереджень на пачках сигарет (не менше 65% площі поверхні пачки); врегулювати продаж, рекламу та просування електронних сигарет; заборонити ароматизовані сигарети, в т.ч. сигарети з ароматом ментолу; заборонити викладки тютюнових виробів у точках продажу; повністю заборонити куріння на робочих місцях, у готелях, гуртожитках та на залізничних станціях.

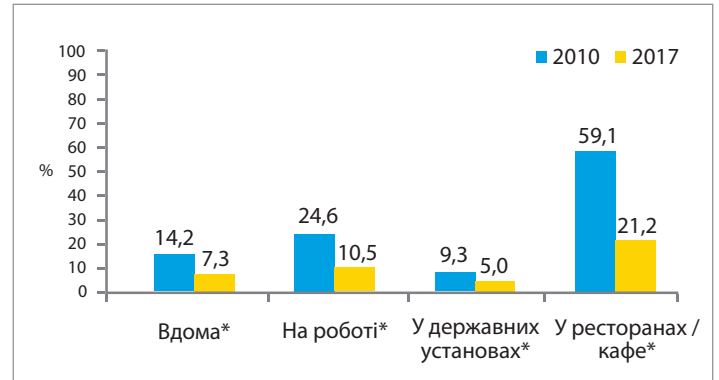
ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

- Значуще скоротилася загальна поширеність тютюнокуріння: з 28,3% до 22,8%.
- Зменшилася частка некурців, які зазнають впливу вторинного тютюнового диму: вдома – з 14,2% до 7,3%; на робочому місці – з 24,6% до 10,5%; у деяких громадських місцях (в державних установах – з 9,3% до 5,0%, у ресторанах та кафе – з 59,1% до 21,2%).
- Частка курців, у яких медичний працівник запитував про куріння, склала 43,4% у 2010 р. та 49,2% у 2017 р.; різниця між цими показниками не є статистично значущою.
- Частка дорослих, які помічали у різних місцях інформацію, спрямовану проти куріння, значуще скоротилася: з 66,8% до 52,7%.
- Частка теперішніх курців, які задумувалися про те, щоб кинути курити, через розміщені на пачках сигарет графічні попередження про загрозу здоров'ю, значуще скоротилася: з 59,7% до 54,0%.
- Частка людей, які помічали рекламу, спонсорство або стимулювання продажу сигарет, значуще скоротилася: з 46,3% до 25,0%.
- Скоригована з урахуванням інфляції середня (медіанна) ціна пачки з 20-ти сигарет значуще зросла: з 10,4 грн до 17,5 грн.

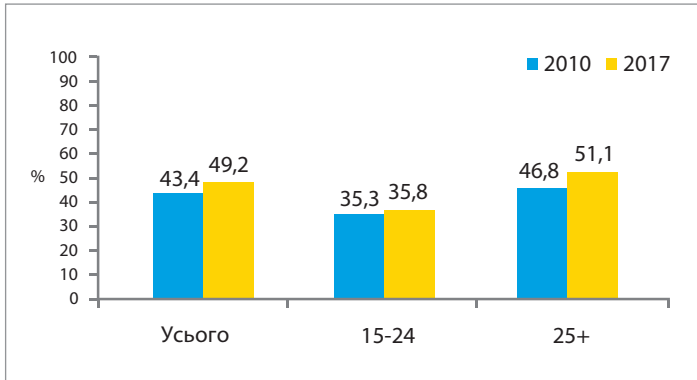
м Поширеність теперішнього куріння тютюну, за статтю, GATS Україна, 2010 та 2017 рр.

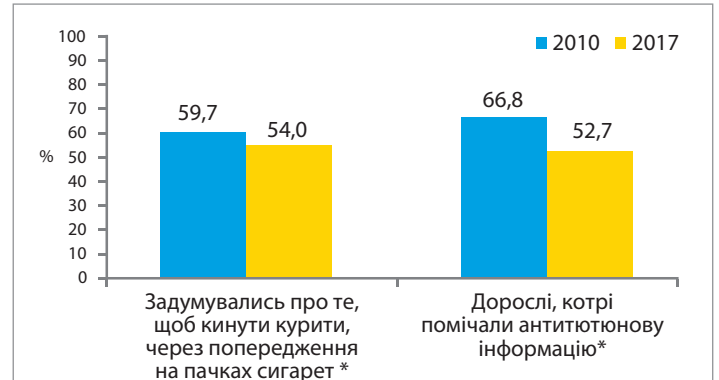
р Некурці, які зазнавали впливу тютюнового диму в різних місцях¹, GATS Україна, 2010 та 2017 рр.

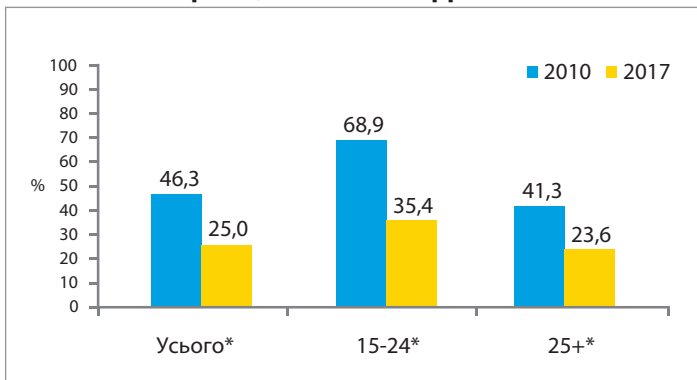
о Курці², в яких медичний працівник запитував про їхній статус щодо куріння, за віковими групами, GATS Україна, 2010 та 2017 рр.

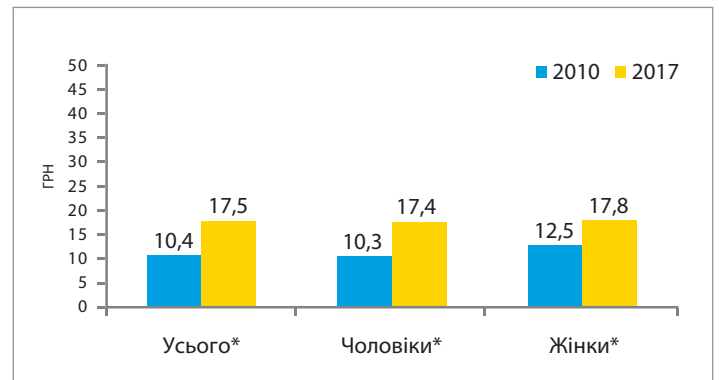
ш Теперішні курці, які задумувались про те, щоб кинути курити, через попередження на пачках сигарет, та дорослі, які помічали антитютюнову інформацію, GATS Україна, 2010 та 2017 рр.

є Дорослі, які помічали будь-яку рекламу, спонсорство чи просування сигарет протягом останніх 30 днів, за віковими групами, GATS Україна, 2010 та 2017 рр.

г Середня (медіанна)³ ціна пачки з 20-ти сигарет промислового виробництва, в грн, за статтю, GATS Україна, 2010 та 2017 рр.

Примітки. Теперішнє вживання охоплює щоденне та епізодичне вживання. Визначення «дорослі» стосується осіб віком 15 років та старших. Результати були зважені для того, щоб репрезентувати усіх чоловіків та жінок віком 15 років та старших, які не перебувають в інституціональних закладах. Відсотки відображають значення показника для кожної з груп, а не розподіл між групами. *Позначає статистично значущі відмінності ($p < 0,05$) у значеннях показників за різні роки (2010 р. порівняно з 2017 р.).¹ Серед тих, хто відвідував або перебував у таких місцях протягом останніх 30 днів. ² Серед тих, хто відвідував медичних працівників протягом останніх 12 місяців; визначення «курці» включає теперішніх курців і тих, хто кинув курити протягом останніх 12 місяців. ³ Ціни на сигарети 2010 р. були скориговані з урахуванням інфляції.

Фінансова підтримка була надана Ініціативою Блумберга зі скорочення вживання тютюну через Фонд Центрів з контролю та профілактики захворювань (ЦКПЗ) у формі гранту за програмою Благодійного фонду Блумберга. Технічна допомога надана ЦКПЗ, Всесвітньою організацією охорони здоров'я, Школою охорони здоров'я ім. Блумберга Університету Джонса Гопкінса та дослідницьким інститутом РТІ. Програмна допомога надана Фондом ЦКПЗ.

Результати та висновки, викладені у цьому документі, належать автору(ам) і не обов'язково відображають офіційну позицію Центрів з контролю та профілактики захворювань.